

Mladá veda

Young Science

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Číslo 1, ročník 11., vydané v marci 2023

ISSN 1339-3189

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Prichádza jar. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

doc. Ing. Peter Adamišín, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)

Mgr. Jakub Köry, PhD. (School of Mathematics & Statistics, University of Glasgow, Glasgow)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)

prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra veřejné ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

Mgr. Michal Garaj, PhD. (Katedra politických vied, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava)

REDAKCIA

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)

Mgr. Martin Hajduk, PhD. (Banícke múzeum, Rožňava)

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSS UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

REGIONÁLNA SAMOSPRÁVA V ČESKEJ REPUBLIKE A JEJ FINANCOVANIE

REGIONAL SELF-GOVERNMENT IN THE CZECH REPUBLIC AND ITS FINANCING

Lukáš Ivančík¹

Autor pôsobí ako interný doktorand na Fakulte verejnej správy Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Vo svojom výskume (resp. dizertačnej práci) sa venuje problematike vyšších územných celkov na Slovensku, ale aj v okolitých krajinách. Jeho výskum je zameraný na kompetencie, činnosť a financovanie regionálnych samospráv na Slovensku a v okolitých štátoch.

Author works as an internal doctoral student at the Faculty of Public Administration of the Pavol Jozef Šafárik Univesity in Košice. In his research (dissertation), he deals with the issue of higher territorial units in Slovakia, but also in neighboring countries. His research is focused on the competences, activities and financing of regional-self governments in Slovakia and neighboring countries.

Abstract

Regional self-government is currently more and more the subject of professional discussions in Slovakia, but also in the Czech Republic. In the Czech Republic, regional self-government was established under the influence of the European Union, which required the candidate countries to create a second level of territorial self-government. The aim of the paper is to describe the functioning of regional self-government in the Czech Republic, analyze the constitutional regulation and compare regional self-government in the Czech and Slovak Republics in terms of legislation and self-governing bodies. Finally, the aim is to point out the shortcomings and analyze the fianncing of self-governing regions in terms of income and expenditures

Key words: regional self-government, region, regional council, income, expenditures

Abstrakt

Regionálna samospráva je v súčasnosti čoraz viac predmetom odborných diskusií na Slovensku, ale aj v Českej republike. V Českej republike vznikla regionálna samospráva pod vplyvom Európskej únie, ktorá vyžadovala od kandidátskych krajín vytvorenie druhého stupňa územnej samosprávy. Cieľom príspevku je popísať fungovanie regionálnej

¹ Adresa pracoviska: Mgr. Lukáš Ivančík, Katedra verejnoprávných disciplín, Fakulta verejnej správy, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Popradská 66, 040 11 Košice
E-mail: lukas.ivancik@student.upjs.sk

samosprávy v Českej republike, analyzovať ústavnú úpravu a porovnať regionálnu samosprávu v Českej a Slovenskej republike z hľadiska legislatívy a orgánov samosprávy. V závere je cieľom poukázať na nedostatky a analyzovať financovanie samosprávnych krajov z hľadiska príjmov a výdavkov.

Kľúčové slová: regionálna samospráva, región, regionálne zastupiteľstvo, príjmy, výdavky

Úvod

Územná samospráva predstavuje kľúčovú súčasť demokratického a právneho štátu a je vyjadrením snahy o zabezpečenie záujmov určitého spoločenstva občanov (Alman, 2015) Územná samospráva v Českej republike je dvojstupňová a pozostáva z miestnej a regionálnej samosprávy. Vyššie územné samosprávne celky v Českej republike vznikli v roku 1997 kedy bol prijatý ústavný zákon č. 347/1997 Sb. o vytvorení vyšších územných samosprávnych celkov a o zmene ústavného zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Reálne však regionálna samospráva začala fungovať až v roku 2000 prijatím zákona č. 129/2000 Sb. o krajích. V tom istom roku sa uskutočnili voľby a samosprávne kraje získali potrebné kompetencie.

Ústavno-právna úprava samosprávnych krajov v Českej republike

Základnú právnu úpravu územnej samosprávy a samosprávnych krajov možno nájsť na vrchole právneho poriadku Českej republiky a to v Ústavním zákone č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky v znění pozdějších předpisů (Ústava ČR) Základom je ustanovenie podľa článku 8 Ústavy ČR kde je zaručená samospráva územných samosprávnych celkov. Okrem tohto ustanovenia je samospráva zakotvená v siedmej hlave ústavy v článkoch 99-102 a článkoch 104-105. Tu je potrebné spomenúť, že článok 103, ktorý ustanovoval, že o názve vyššieho územného celku malo rozhodovať zastupiteľstvo, bol zrušený. (Ústava ČR)

Článok 99 Českej ústavy stanovuje, že Česká republika sa člení na obce, ktoré predstavujú základné územné samosprávne celky, a kraje, ktoré sú vyššími územnými samosprávnymi celkami. V súlade s Ústavou ČR, je územná samospráva bližšie vymedzená v nasledujúcich zákonoch. Pre obecnú samosprávu je to zákon č. 128/2000 Sb. o obcích v znění pozdějších předpisů. V prípade regionálnej samosprávy je to zákon č. 129/2000 Sb., o krajích v znění pozdějších předpisů (krajské zřízení alebo zákon o krajích). Vhodné je spomenúť aj zákon č. 131/ 2000 Sb., o hlavním městě Praze v znění pozdějších předpisů, ktorý tiež podrobnejšie upravuje ustanovenia uvedené v Ústave ČR.

Ďalej podľa článku 100. ods. 2 Ústavy ČR je obec vždy súčasťou vyššieho územného celku. Článok 100 ods. 3 hovorí, že vytvoriť alebo zrušiť vyššie územné samosprávne celky možno len ústavným zákon. Na základe ústavného zákona č. 347/1997 Sb., o vytvorení vyšších územných samosprávnych celkov a o zmene ústavného zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (ďalej „ústavný zákon o vytvorení vyšších územných samosprávnych celkov“), sa vytvorilo 14 vyšších územných celkov. Vzniklo teda 13 krajov a na ich úroveň bolo postavené hlavné mesto Praha. V postavení hlavného mesta je možné pozorovať aj rozdiel medzi Slovenskou a Českou republikou. Podľa zákona o hlavním městě Praze má Praha samostatné postavenie, je hlavným mestom, ale aj samosprávnym územným celkom so štatútom kraja. Praha disponuje vlastnou, ale aj

prenesenou pôsobnosťou. Zároveň je potrebné podotknúť, že Praha je riadená zastupiteľstvom samosprávneho kraja a zároveň aj radou hlavného mesta (Kopecký, 2010). Ďalej je potrebné podotknúť, že na základe tohto zákona došlo k zrušeniu už vyššie spomínaného čl. 103 Ústavy ČR a stanovilo sa, že hranice vyšších územných celkov sa môžu meniť len zákonom.

V súvislosti s vyššie spomínaným ústavným zákonom o vytvorení vyšších územných samosprávnych celkov, je potrebné spomenúť ústavný zákon č. 176/2001 Sb. Týmto ústavným zákon došlo k novelizácii ústavného zákona o vytvorení vyšších územných samosprávnych celkov. Touto novelou došlo k premenovaniu štyroch krajov. Budějovický kraj sa premenoval na Jihočeský kraj, Jihlavský kraj sa premenoval na Vysočina, Brněnský kraj bol premenovaný na Jihomoravský a Ostravský kraj bol premenovaný na Moravskoslezský. (zákon č. 176/2001 Sb.)

Dôležitá súčasť samosprávy krajov je uvedená v čl. 101 ods. 2 Ústavy ČR. Podľa tohto článku je vyšší územný samosprávny celok samostatne spravovaný zastupiteľstvom. Vyšší územný celok má aj ďalšie orgány, ale ústavne zakotvené je len krajské zastupiteľstvo. Ďalej v čl. 101 ods. 3 je stanovené, že územné samosprávne celky sú verejnoprávne korporácie, môžu vlastníť majetok a hospodáriť podľa vlastného rozpočtu. Táto finančná samostatnosť je nevyhnutná pre efektívne fungovanie regionálnej samosprávy. Čl. 101 ods. 4 poskytuje ochranu územným samosprávnym celkom pred zásahmi štátu tak, že stanovuje podmienky intervencie štátnej moci do činnosti územných samosprávnych celkov. Štát môže zasahovať do ich činnosti len vtedy ak si to vyžaduje ochrana zákona a len spôsobom ustanoveným zákonom. Žiadny iný spôsob intervencie nie je prípustný. (Ústava ČR)

Ďalší článok Ústavy ČR (čl. 102) upravuje voľby a funkčné obdobie obecného a krajského zastupiteľstva. Na základe toho sú poslanci krajského zastupiteľstva volení vo všeobecných, rovných, priamych voľbách s tajným hlasovaním. Funkčné obdobie zastupiteľstva je štvorročné. Voľby do zastupiteľstiev samosprávnych krajov podrobnejšie upravuje zákon č. 130 /2000 Sb., o voľbách do zastupiteľstiev krajů a o zmene a doplnení niektorých zákonů.

Pôsobnosť zastupiteľstiev je vyjadrená v čl. 104. Podľa tohto článku môže byť pôsobnosť zastupiteľstva stanovená len zákonom a zastupiteľstvo obce rozhoduje vo veciach samosprávy, pokiaľ nie sú zákonom zverené zastupiteľstvu vyššieho územného celku. Dané ustanovenie teda zabraňuje nečinnosti v prípade ak by došlo ku kompetenčným sporom medzi samosprávnymi krajmi a obcami. V neposlednom rade je dôležitou súčasťou krajskej samosprávy normotvorba. Ústava ČR stanovuje, že v medziach svojej pôsobnosti môžu zastupiteľstvá obcí a krajov vydávať obecne záväzné vyhlášky, ktoré predstavujú ekvivalent k všeobecne záväzným nariadeniam vydávaných zastupiteľstvami obcí a krajov v Slovenskej republike. V rámci normotvorby možno pozorovať samosprávny charakter krajov keďže môžu rozhodovať o veciach, ktoré patria do ich pôsobnosti bez zákonného splnomocnenia. Táto právomoc im vyplýva priamo z ústavy. (Ústava ČR)

Všetky spomenuté ustanovenia majú zabezpečenú ochranu priamo v ústave. V čl. 87 ods. 1 písm. c) kde sa hovorí, že ústavný súd rozhoduje o ústavnej sťažnosti orgánov územnej samosprávy proti nezákonnému zásahu štátu. Takúto sťažnosť môže podávať krajské či

obecné zastupiteľstvo ak tvrdí, že zásahom štátu bolo obmedzené jeho právo na samosprávu, ktoré vychádza priamo z Ústavy ČR. (Kadečka, 2003)

Vo všeobecnosti je potrebné povedať, že Ústava ČR poskytuje ústavný základ pre realizáciu územnej samosprávy na regionálnej úrovni. Samosprávnym krajom priznáva práva, ktoré sú nevyhnutné pre uskutočnenie krajskej samosprávy. Možno teda podotknúť, že ústava poskytuje základný rámec pre výkon samosprávy vyšších územných celkov. V komparácii so Slovenskou republikou je potrebné povedať, že význam územnej samosprávy zdôrazňuje aj to, že je upravená v samostatnej hlave Ústavy českej republiky a Slovenskej republiky. Takýmto zakotvením dostáva samospráva určitú dôležitosť a vyzdvihujú sa jej úlohy v modernom demokratickom štáte. Zároveň možno konštatovať, že ústavná úprava územnej samosprávy v Českej republike je dostatočná, ale v určitých veciach sa líši s ústavnou úpravou v Slovenskej republike.

V prvom rade je potrebné zdôrazniť, že ústavná úprava v Slovenskej republike je širšia a podrobnejšia najmä v časti, ktorá sa týka tvorby orgánov obcí či samosprávnych krajov. Ústava ČR priamo zakladá len krajské zastupiteľstvo. Len tento orgán je tvorený priamo z ústavy. Tvorba ostatných orgánov krajskej samosprávy je zverená zákonu. Na druhej strane Ústava Slovenskej republiky výslovne hovorí, že orgány vyššieho územného celku (VÚC) sú zastupiteľstvo VÚC a predseda VÚC. Tento rozdiel v právnej úprave súčasne poukazuje na rozdielne postavenie predsedu samosprávneho kraja v SR a hejtmana ako výkonných orgánov vyššieho územného celku. Rozdiel oproti Slovenskej republike možno vidieť aj v postavení hlavného mesta Praha. Praha má pridelený štatút samosprávneho kraja avšak na Slovensku hlavné mesto takéto postavenie nemá. Za pozitívne možno považovať ústavnú ochranu územnej samosprávy, ktorá je v oboch krajinách zabezpečená možnosťou samospráv podať komunálnu sťažnosť v prípade ak bolo zo strany štátu porušené ich právo na samosprávu. V Česku ale aj na Slovensku môžeme nájsť určité spoločné znaky ústavnej úpravy územnej samosprávy, ale je možné pozorovať aj určité rozdiely avšak aj napriek týmto rozdielom je ústavná úprava v oboch krajinách dostatočná a mala by spĺňať aj európske štandardy.

Vyššie územné samosprávne celky v ČR

Samospráva vyšších územných samosprávnych celkov je založená priamo zákonom a ide teda o originálnu samosprávu, ktorá nie je odvodená od samosprávy obecnej. Týmto zákonom je zákon č. 129/2000 Sb., o krajinách. Výkon krajskej samosprávy nemôže obmedzovať obecnú samosprávu. Na základe toho je teda rozsah samosprávy kraja určený zákonom. (Kopecký, 2010) Dôležité je podotknúť, že ak záležitosť o ktorej rozhoduje samosprávny kraj môže ovplyvniť obec, tak samosprávny kraj je povinný svoje zámery konzultovať s obecnou samosprávou. To oplatí aj opačne. (Klimovský, 2010)

Zákon o krajinách definuje vyššie územné celky ako územné spoločenstvo občanov, ktoré má právo na samosprávu. Kraje sú verejnoprávne korporácie, ktoré disponujú vlastným majetkom, príjmami a vystupujú v právnych vzťahoch svojím vlastným menom. Podľa tohto zákona je úlohou samosprávneho kraja dbať o všestranný rozvoj svojho územia a potreby občanov žijúcich na danom území. (zákon o krajinách) V tomto prípade možno pozorovať

paralelu medzi slovenským a českým zákonom. Rovnaké ustanovenie je súčasťou aj slovenského zákona o samosprávnych krajoch. Zákon teda jasne vymedzuje, že pri prijímaní akýchkoľvek rozhodnutí musia samosprávne kraje v Česku ale aj na Slovensku dbať o potreby svojich obyvateľov a prijímať len také rozhodnutia, ktoré sú v záujme rozvoja kraja.

Samosprávne kraje vykonávajú svoje právo na samosprávu najmä prostredníctvom samosprávnej pôsobnosti. Do takejto pôsobnosti môže štát zasahovať len vtedy ak to vyžaduje ochrana zákona a len tým spôsobom, ktorý je stanovený v zákone. Samostatnú a prenesenú pôsobnosť, ktorá je zverená samosprávnym krajom bližšie konkretizuje zákon o krajskom zriadení v §2 ods. 1 a 2. (Kadečka, 2003)

Nevyhnutnou súčasťou práva na samosprávu vyšších územných celkov je inštitút krajského referenda. Krajské referendum bolo zavedené zákonom č. 118/2010 Sb., o krajskom referende a zmene niektorých zákonov. V referende sa obyvatelia kraja vyjadrujú k otázkam, ktoré patria do samostatnej pôsobnosti kraja. V porovnaní so Slovenskou republikou má krajské referendum lepšie legislatívne ukotvenie. Prvý rozdiel oproti Slovensku spočíva v tom, že na vykonanie krajského referenda je v Českej republike prijatý samostatný zákon. Takáto norma na Slovensku neexistuje a krajské referendum je upravené v zákone o krajoch v jednom paragrafe a podmienky organizácie sú zverené samosprávnym krajom, ktoré na vykonanie krajského referenda majú povinnosť prijať všeobecne záväzné nariadenie. Samostatný právny predpis poskytuje tomuto inštitútu dôveryhodnosť, dôležitosť a lepšiu právnu ochranu. Preto je na mieste aj odporúčanie pre slovenského zákonodarcu prijať takýto zákon po vzore Českej republiky. Výrazný rozdiel možno nájsť aj v predmete samotného referenda. V Českej republike je predmet referenda vymedzený negatívne. To znamená, že sú stanovené otázky, o ktorých sa referendum konať nesmie. Podľa §7 zákona o krajskom referende sa referendum nesmie konať o:

- 1) ukladaní pokút a rozpočte kraja,
- 2) zriadení, alebo zrušení orgánov kraja
- 3) voľbe a odvolaní hejtmana, jeho námestníkov a členov rady kraja, ako aj volených, či menovaných ďalších členov orgánov kraja,
- 4) krajské referendum sa nevykoná, pokiaľ by položená otázka bola v rozpore s právnymi predpismi, alebo by rozhodnutie v krajskom referende bolo v rozpore s právnymi predpismi,
- 5) v prípadoch, ak sa o položenej otázke rozhoduje v osobitnom konaní,
- 6) schválení, zmene alebo zrušení obecne záväznej vyhlášky kraja, alebo,
- 7) pokiaľ od platného rozhodnutia v krajskom referende po podaní návrhu na konanie referenda v tej istej veci neuplynulo 24 mesiacov.

Na základe vyššie uvedeného treba poukázať na fakt, že v Česku sa referendum nesmie konať o odvolaní hejtmana (predsedu samosprávneho kraja). Na druhej strane v Slovenskej republike je možné odvolať predsedu kraja v regionálnom referende. To súvisí aj s tým, že na Slovensku je predseda volený priamo občanmi a teda aj zodpovednosť vyvodzuje voči obyvateľom kraja. V Česku je hejtman volený krajským zastupiteľstvom, jeho úlohou je vykonávať vôľu zastupiteľstva a za svoju činnosť je zastupiteľstvu zodpovedný. Preto je

hlasovanie o dovolaní hejtmana vylúčené z predmetu referenda. Rozdiel možno nájsť aj v kvóre platnosti referenda, ktoré je v ČR na úrovni 35% oprávnených voličov. V Slovenskej republike je toto kvórum zbytočne vysoké a myslíme si, že by to bolo vhodné znížiť z 50% aspoň na 35% po vzore Českej republiky.

Orgány samosprávnych krajov

Pôsobnosť regionálnej samosprávy je v Českej republike realizovaná prostredníctvom orgánov samosprávneho kraja. Významnou súčasťou samosprávneho kraja sú najmä občania s trvalom pobytom v obci na území daného samosprávneho kraja, ktorí dovŕšili 18. rok života. Títo občania majú právo voliť predstaviteľov do orgánov vyšších územných celkov. V Českej republike rozlišujeme nasledujúce orgány:

- 1) Zastupiteľstvo kraja – základný orgán v Českej republike, ktorý tvorí regionálnu samosprávu
- 2) Rada kraja
- 3) Hejtman kraja
- 4) Krajský úrad
- 5) Zvláštne orgány (Horzinková-Novotný, 2013)

Vzhľadom na potreby tohto príspevku si viac priblížime zastupiteľstvo, radu a hejtmana kraja.

Zastupiteľstvo samosprávneho kraja

Zastupiteľstvo je kolektívny a rozhodovací orgán samosprávneho kraja. Rozhoduje o všetkých dôležitých veciach, ktoré spadajú do jeho samostatnej pôsobnosti. V rámci preneseného výkonu štátnej správy rozhoduje zastupiteľstvo len vtedy ak tak ustanovuje zákon. (zákon o krajích)

V rámci ústavnej úpravy možno pozorovať rozdiel oproti Slovenskej republike. Zastupiteľstvo kraja je jediný orgán, ktorý je zakotvený v českej ústave. Naproti tomu v slovenskej ústave je výslovne uvedené, že orgány vyšších územných celkov sú zastupiteľstvo VÚC a predseda VÚC.

Zastupiteľstvo tvoria poslanci, ktorí do neho boli zvolení v krajských voľbách. Počet členov zastupiteľstva závisí od počtu obyvateľov kraja k prvému januáru volebného roka. Počet členov zastupiteľstva sa teda líši. Nasledujúca tabuľka znázorňuje počet členov zastupiteľstva v závislosti od počtu obyvateľov. (zákon o krajích)

Počet obyvateľov samosprávneho kraja	Počet členov zastupiteľstva
do 600 000	45
od 600 000 do 900 000	55
nad 900 000	65

Tabuľka 1 – Počet členov zastupiteľstva podľa počtu obyvateľov samosprávneho kraja

Zdroj: vlastné spracovanie podľa zákona 129/2000 Sb. o krajích

Z danej tabuľky možno vyvodiť, že stanovenie počtu členov sa v SR a ČR líši. V Českej republike sú počty členov zastupiteľstva stanovené zákonom. V Slovenskej republike zákon stanovuje, že počet poslancov na celé volebné obdobie určí samotné zastupiteľstvo a to tak, že

na 12 000 až 15 000 obyvateľov pripadne jeden poslanec (zákon č. 302/2001 o samospráve vyšších územných celkov).

Poslanci krajského zastupiteľstva v ČR sú volení priamo na základe všeobecného, rovného volebného práva s tajným hlasovaním na 4 roky. Podrobnosti volieb do krajského zastupiteľstva stanovuje zákon č. 130/2000 Sb. o voľbách do zastupiteľstiev krajů. V rámci volieb do zastupiteľstva kraja je možné pozorovať viaceré rozdiely medzi Slovenskou a Českou republikou. V ČR je zastupiteľstvo jediný orgán samosprávneho kraja, kde si občania volia svojich zástupcov. Ďalším rozdielom je aj konanie volieb. V Česku sa voľby konajú v piatok a sobotu. Teda voľby sú rozdelené do dvoch dní. V piatok hlasovanie trvá od 14:00 do 22:00 a v sobotu od 8:00 do 14:00. (zákon o voľbách do zastupiteľstiev krajů)

Azda najväčší rozdiel pri voľbe zastupiteľstva je viditeľný vo volebnom systéme. V ČR sa uplatňuje systém pomerného zastúpenia (zákon o voľbách do zastupiteľstiev krajů) a v SR sa využíva väčšinový volebný systém s relatívnou väčšinou. Systém pomerného zastúpenia umožňuje účasť vo voľbách len politický subjektom. Nemôžu teda kandidovať nezávislý kandidáti ako je to trendom v Slovenskej republike, kde inštitút nezávislého kandidáta sa teší veľkej popularite. Hovoríme však iba o nezávislosti od politickej strany nakoľko nezávislý kandidáti svojimi názormi inklinujú k určitej strane politického spektra. Zákon o voľbách do zastupiteľstiev krajů pozná inštitút kandidáta bez politickej príslušnosti. Ide o kandidáta, ktorého navrhla politická strana alebo hnutie na kandidátnu listinu avšak je v nej uvedené, že tento kandidát je bez politickej príslušnosti. Pri takomto kandidátovi však možno polemizovať o jeho nestrannosti, nakoľko jeho kandidatúra je podmienená nominovaním na kandidátnu listinu politickej strany. Myslíme si, že to znamená prejavenie určitej sympatie k danej politickej strane a zároveň strana musí cítiť podporu od takéhoto kandidáta, aby ho vôbec nominovala na svoju kandidátnu listinu. Možno teda konštatovať, že vzájomná spolupráca medzi stranou a takýmto kandidátom po voľbách nekončí.

V neposlednom rade sa rozdiely prejavujú aj v aktívnom volebnom práve. Podľa zákona o voľbách do zastupiteľstiev krajů majú právo voliť do krajského zastupiteľstva občania Českej republiky, ktorí najneskôr v druhý deň volieb dovŕšili 18 rokov a majú trvalý pobyt v obci na území daného samosprávneho kraja. V Slovenskej republike nie je aktívne respektíve pasívne volebné právo obmedzené štátnym občianstvom. To znamená, že na Slovensku majú právo voliť a byť volení do zastupiteľstva samosprávneho kraja aj cudzinci s trvalým pobytom v obci, ktorá sa nachádza na území príslušného samosprávneho kraja (zákon č. 180 o podmienkach výkonu volebného práva) Možno teda konštatovať, že Slovenská republika poskytuje širší okruh práv cudzincom ako Česká republika.

Krajské zastupiteľstvo v Českej republike disponuje viacerými právomocami, ktoré sú uvedené v §35 a §36 zákona o krajích. Zastupiteľstvo je v rámci samostatnej pôsobnosti oprávnené:

- 1) predkladať návrhy zákonov Poslaneckej snemovni,
- 2) predkladať návrhy Ústavnému súdu na zrušenie právnych predpisov,
- 3) vydávať všeobecne záväzné vyhlášky kraja,

- 4) koordinovať rozvoj územného obvodu, schvaľovať stratégie rozvoja územného obvodu kraja podľa osobitných zákonov,
- 5) schvaľovať rozpočet kraja, záverečný účet, účtovnú závierku,
- 6) stanoviť rozsah základnej dopravnej obslužnosti kraja,
- 7) voliť a odvolávať hejtmana a námestníka hejtmana
- 8) rozhodovať o vyhlásení krajského referenda
- 9) rozhodovanie o nadobudnutí či predaji nehnuteľných vecí

Rozdiel oproti Slovenskej republike možno výrazne pozorovať v prvých dvoch vyššie spomenutých právomociach. České krajské zastupiteľstvá majú možnosť predkladať návrhy zákonov Poslaneckej snemovni a taktiež sú oprávnené predkladať návrhy Ústavnému súdu ČR na zrušenie právnych predpisov. Domnievame sa, že možnosť predkladať návrhy zákonov krajským zastupiteľstvom by bolo vhodné zaviesť aj do právneho poriadku Slovenskej republiky nakoľko samosprávy sú bližšie k občanom, poznajú ich potreby a potreby kraja, preto je vhodné, aby sa aspoň takýmto spôsobom mohli podieľať na tvorbe legislatívy, ktorá ich ovplyvňuje.

Rada Kraja

Rada je výkonný orgán kraja a svoju činnosť vykonáva v rámci samostatnej pôsobnosti samosprávneho kraja. Zároveň je za svoju činnosť zodpovedná zastupiteľstvu. Rozhodovanie v oblasti prenesenej pôsobnosti prislúcha rade len vtedy ak to stanoví zákon. Rada kraja zabezpečuje najmä správu úradu medzi jednotlivými zasadnutiami krajského zastupiteľstva. (Svoboda, 2003)

Radu kraja tvorí hejtman, námestník hejtmana a ďalší členovia, ktorí sú volení z členov zastupiteľstva. Počet členov rady závisí od počtu obyvateľov kraja. V krajoch do 600 000 obyvateľov má rada 9 a v krajoch nad 600 000 obyvateľov má rada 11 členov. (zákon o krajích)

Rada kraja sa schádza podľa potreby a jej schôdze sú neverejné. Uznáša sa nadpolovičnou väčšinou hlasov všetkých jej členov. O priebehu rokovania rady sa najneskôr do 10 dní vyhotoví zápisnica, ktorú musí podpísať hejtman kraja respektíve jeho námestník a overovatelia. Takto spísaná zápisnica je uložená na krajskom úrade kde je možné do nej nahliadnuť. Zároveň je rada povinná na každom zasadnutí zastupiteľstva podať správu o svojej činnosti (Horzinková-Novotný, 2013)

Výlučnú pôsobnosť rady tvoria nasledujúce právomoci. Podľa §59 zákona o krajích do pôsobnosti rady patrí najmä:

- 1) pripravovať návrhy pre jednanie zastupiteľstva a zabezpečovať plnenie jeho uznesení,
- 2) zabezpečovať hospodárenie kraja podľa schváleného rozpočtu a s tým spojené vykonávanie rozpočtových opatrení v rozsahu stanoveným zastupiteľstvom
- 3) stanoviť počet zamestnancov kraja zaradených do krajského úradu, zvláštnych orgánov kraja, organizačných zložiek kraja a taktiež stanoviť objem peňažných prostriedkov prislúchajúcich na platy týchto zamestnancov,

- 4) rada zriaďuje a ruší komisie rady, menuje a odvoláva ich predsedov a ostatných členov,
- 5) stanoviť pravidlá pre prijímanie a vybavovanie petícií a sťažností,
- 6) vydávať nariadenia kraja

V prípade normotvorby je potrebné rozlišovať medzi obecné záväznými vyhláškami zastupiteľstva a nariadeniami kraja, ktoré vydáva rada kraja. Zastupiteľstvo vydáva obecné záväzné vyhlášky v rámci samostatnej pôsobnosti a ukladá nimi povinnosti fyzickým osobám. Nariadenia kraja sú vydávané v rámci prenesenej pôsobnosti a to prislúcha do výlučnej právomoci rady. (zákon o krajích)

Hejtman kraja

Hejtman kraja je monokratický orgán kraja. Hlavnou úlohou hejtmana je zastupovať kraj navonok. Hejtmana a jeho námestníka volí zastupiteľstvo zo svojich členov. Ako to vyplýva z volebného zákona tak obaja kandidáti musia byť občanmi Českej republiky. Keďže je volený zastupiteľstvom, tak za výkon svojej funkcie je zastupiteľstvu aj zodpovedný. (zákon o krajích)

Do výlučnej právomoci hejtmana patrí najmä:

- 1) hejtman spolu s námestníkom hejtmana podpisuje právne predpisy kraja
- 2) po predchádzajúcom súhlase ministra vnútra menuje a odvoláva riaditeľa v súlade so zvláštnym zákonom, pričom menovanie alebo odvolanie bez predchádzajúceho súhlasu ministra je neplatné,
- 3) stanoví podľa zvláštneho predpisu plat riaditeľovi a ukladá mu úlohy,
- 4) na základe zákonného splnomocnenia zriaďuje pre výkon prenesenej pôsobnosti zvláštne orgány,
- 5) zodpovedá za včasné objednanie hospodárenia kraja za uplynulý kalendárny rok,
- 6) zodpovedá za informovanie občanov o činnosti kraja,
- 7) vykonáva ďalšie úlohy v samostatnej, alebo prenesenej pôsobnosti, ak mu ich zverí zastupiteľstvo, rada, alebo tak stanoví zákon,
- 8) plní podobné úlohy ako štatutárny orgán zamestnávateľa podľa zvláštnych predpisov voči uvoľnením členom zastupiteľstva a riaditeľovi.
- 9) zvoláva a vedie zasadnutia zastupiteľstva a rady, podpisuje spolu s overovateľmi zápis z týchto jednaní.
- 10) môže pozastaviť výkon uznesenia rady, ak sa domnieva, že je nesprávne

Najväčší rozdiel medzi hejtmanom a predsedom samosprávneho kraja spočíva v jeho postavení a samotnej voľbe. Na Slovensku je predseda kraja volený priamo občanmi vo voľbách a má rovnocenné postavenie zo zastupiteľstvom. To znamená, že za svoju činnosť sa zastupiteľstvu nezodpovedá a zastupiteľstvo ho nemôže odvolať. Na druhej strane v Česku je hejtman volený zastupiteľstvom, je mu podriadený a zastupiteľstvo ho môže odvolať. Z daného porovnania vyplýva otázka či by nebolo vhodné v Slovenskej republike zaviesť voľbu predsedu samosprávneho kraja po vzore Českej republiky. Myslíme si, že predseda kraja má veľmi silné postavenie. Podľa nás by zastupiteľstvo malo byť hlavným reprezentantom obyvateľov kraja, preto je na mieste uvažovať o zmene voľby predsedu

a zaviesť model aký sa používa v Českej republike. V súčasnosti majú predseda a zastupiteľstvo rovnaké postavenie a to môže viesť ku kompetenčným sporom či problémom pri spolupráci čo neprispieva k efektívnej regionálnej samospráve.

Rozdiel možno vidieť aj v možnosti pozastaviť uznesenia. Na Slovensku predseda disponuje možnosťou pozastaviť uznesenie zastupiteľstva. Na druhej strane hejtman môže pozastaviť uznesenie rady. Aj tento fakt dokumentuje to, že predseda samosprávneho kraja má silný nástroj na ovplyvňovanie činnosti zastupiteľstva. Krajské zastupiteľstvo síce môže toto rozhodnutie prelomiť avšak nato je potrebná trojpäťtinová väčšina poslancov čo nie vždy je možné nájsť a môže to spôsobiť obrovské problémy vo fungovaní kraja.

V neposlednom rade je potrebné spomenúť, že hejtman taktiež zodpovedá za informovanie voličov a stanovuje plat riaditeľovi krajského úradu. Tu je potrebné podotknúť, že v zákone nie je uvedené akému riaditeľovi stanovuje plat čo môže byť v určitých prípadoch zmätočné a podľa nás je vhodné takéto ustanovenie doplniť. V Slovenskej republike takýmito právomocami predseda nedisponuje.

Financovanie regionálnej samosprávy v Českej republike

Financovanie samosprávnych krajov v podmienkach Českej republiky upravuje zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Podľa §3 ods. 1 zákona č. 250/2000 Sb. sa finančné hospodárenie územných samosprávnych celkov riadi ročným rozpočtom a strednodobým výhľadom rozpočtu. Strednodobý výhľad rozpočtu je nástrojom územného samosprávneho celku, ktorý slúži na strednodobé finančné plánovanie rozvoja hospodárstva. Zostavuje sa na 2 až 5 rokov, ktoré nasledujú po roku, na ktorý sa zostavuje ročný rozpočet. (zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů)

Podľa §3 ods. 2 zákona č. 250/2000 Sb. obsahuje strednodobý výhľad rozpočtu základné údaje o príjmoch a výdavkoch, o dlhodobých záväzkoch a pohľadávkach, o finančných zdrojoch a potrebách dlhodobo realizovaných zámerov. Návrh strednodobého výhľadu rozpočtu schvaľuje zastupiteľstvo samosprávneho kraja a občania k návrhu môžu podávať pripomienky písomne a to v lehote, ktorá je stanovená pri zverejnení návrhu alebo ústne na rokovaní zastupiteľstva o schválení strednodobého výhľadu rozpočtu (§3 ods. 3 zákona č. 250/2000 Sb.).

Ďalším nástrojom finančného hospodárenia územných samosprávnych celkov je rozpočet. Podľa §4 ods. 1 je rozpočet územného samosprávneho celku finančným plánom, ktorým sa riadi financovanie činnosti územného samosprávneho celku. Pri vypracovávaní ročného rozpočtu sa vychádza zo strednodobého výhľadu rozpočtu. Podľa §4 ods. 4 sa rozpočet zostavuje ako vyrovnaný. Môže byť schválený ako prebytkový ak sú niektoré príjmy daného roku určené na využitie až v nasledujúcich rokoch alebo sú tieto príjmy určené k splateniu istiny úveru z predchádzajúcich rokov.

Rozpočet územného samosprávneho celku môže byť schválený ako schodkový len v prípade ak schodok bude možné uhradiť finančnými prostriedkami z minulých rokov alebo zmluvne zabezpečenou pôžičkou, úverom alebo návratnou finančnou výpomocou či ďalšími zákonom

stanovenými zdrojmi (§4 ods. 5 zákona č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů).

Rozpočtový proces upravuje zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Rozpočtový proces sa riadi určitými zásadami. V odbornej literatúre možno rozlišovať šesť hlavných rozpočtových zásad:

- 1) zásada každoročného zostavovania a schvaľovania rozpočtu
- 2) zásada pravdivosti a reálnosti rozpočtu
- 3) zásada úplnosti a jednotnosti
- 4) zásada dlhodobej vyrovnanosti
- 5) zásada hospodárnosti a efektívnosti
- 6) zásada publicity (Tomášková, 2006)

Rozpočet možno taktiež chápať ako nástroj financovania všeobecnej politiky a ako nástroj, ktorý zosúladzuje plánované príjmy a výdavky. Príjmy a výdavky verejných rozpočtov tvoria obsah verejných rozpočtov a môžeme ich vymedziť ako zdroje určitého verejného rozpočtu, ktorý slúži na financovanie výdavkov daného verejného rozpočtu (Boháč, 2013)

V neposlednom rade sú rozpočty územných samosprávnych celkov definované aj ako decentralizované peňažné fondy kde sa sústreďujú príjmy, ktoré kraj získa na základe ich prerozdelenia v rozpočtovej sústave. Ďalej sa v ňom sústreďujú príjmy, ktoré sú generované ich vlastnou činnosťou a tie sa rozdeľujú a používajú na financovanie verejných (zmiešaných) statkov a to buď prostredníctvom územnej samosprávy alebo prostredníctvom súkromného sektora (Provazníková, 2009)

Príjmy a výdavky rozpočtu samosprávnych krajov v Českej republike

Podľa §8 ods. 1 zákona č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů príjmy rozpočtu kraja tvoria najmä:

- a) príjmy z vlastného majetku a majetkových práv
- b) príjmy z výsledkov hospodárenia z vlastnej činnosti
- c) príjmy z hospodárskej činnosti organizácie, ktorú zriadil kraj
- d) príjmy zo správnej činnosti vrátane príjmov na výkon štátnej správy
- e) výnosy z daní alebo podiel na daniach podľa osobitného zákona
- f) dotácie zo štátneho rozpočtu a zo štátnych fondov
- g) peňažné dary
- h) iné príjmy podľa osobitného zákona

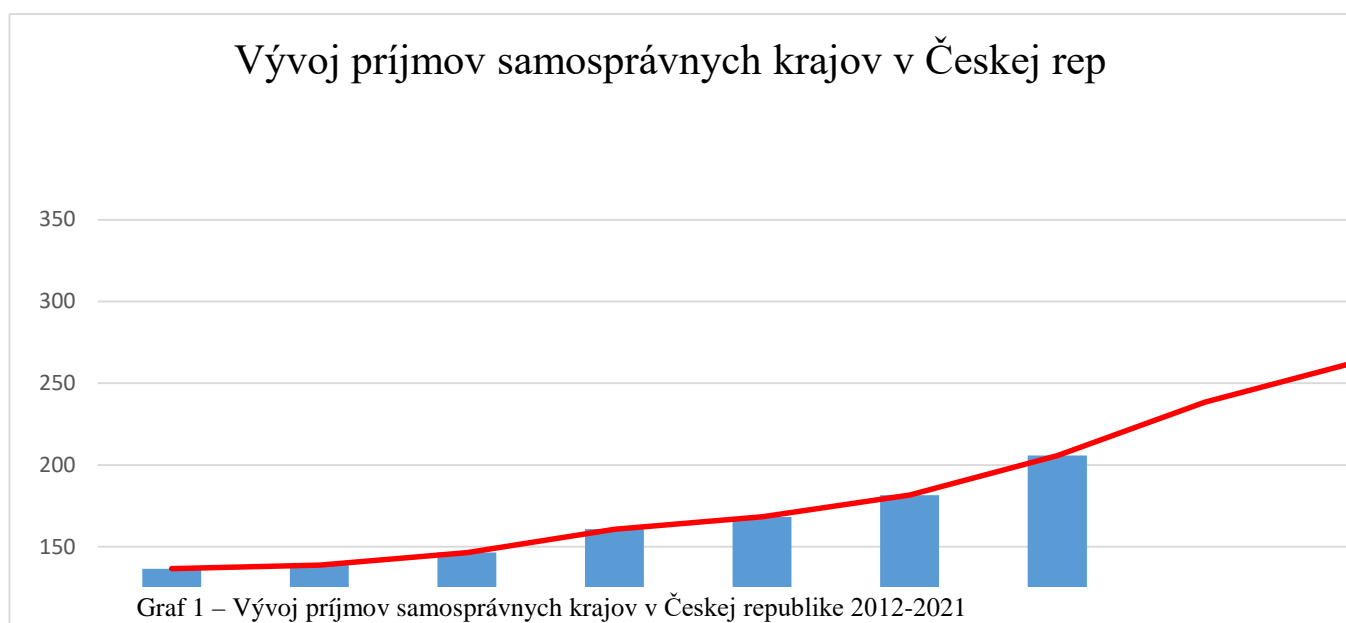
Pri analýze hospodárenia samosprávnych krajov je potrebné zamerať sa na celkovú výšku príjmov, ktoré mali k dispozícii samosprávne kraje. Nasledujúca tabuľka poskytuje stručný prehľad príjmov samosprávnych krajov v Českej republike od roku 2012.

Rok	Príjmy (mld. Kč)
2012	136,60
2013	138,83
2014	146,46
2015	160,76
2016	168,31
2017	181,65
2018	205,80
2019	238,54
2020	262,30
2021	291,30

Tabuľka 2 - Príjmy samosprávnych krajov v Českej republike od roku 2012
Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov Štátneho záverečného účtu Českej republiky

V tabuľke možno pozorovať, že výška príjmov samosprávnych krajov bola najmenšia v roku 2012 a to v hodnote 136,60 miliárd Kč. Najvyššie príjmy zaznamenali samosprávne kraje v roku 2021 v hodnote 291,30 miliárd Kč. V priebehu desiatich rokov možno pozorovať viac ako 150 miliardový nárast príjmov pre samosprávne kraje čo nepochybne prispieva k ich samostatnosti a nezávislejšej samospráve.

Nasledujúci graf znázorňuje vývoj výšky príjmov samosprávnych krajov od roku 2012.

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov Štátneho záverečného účtu Českej republiky

Z grafu možno vyvodit', že príjmy samosprávnych krajov sa každoročne navyšujú a v priebehu 10 rokov sa zvýšili o viac ako 150 miliárd Kč. Pri sledovanom trende možno konštatovať, že príjmy samosprávnych krajov za rok 2022 budú vyššie ako v roku 2021 a budú atakovať hranicu 300 miliárd Kč.

Podľa §10 ods.1 zákona č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů sa z rozpočtu kraja uhrádzajú najmä:

- a) záväzky vyplývajúce z plnenia povinností kraja, ktoré boli uložené podľa osobitného predpisu
- b) výdavky na činnosť orgánov samosprávneho kraja v rámci samostatnej pôsobnosti (výdavky spojené so starostlivosťou o vlastný majetok a jeho rozvoj)
- c) výdavky spojené s výkonom štátnej správy, ktorá bola kraju zverená osobitnými predpismi
- d) záväzky vyplývajúce z uzavretých zmluvných vzťahov samosprávneho kraja v oblasti jeho hospodárenia
- e) dotácie do rozpočtov obcí
- f) záväzky prijaté v rámci spolupráce s inými územnými celkami alebo ďalšími subjektami
- g) úroky z prijatých pôžičiek či úverov
- h) výdavky na emisie vlastných dlhopisov
- i) výdavky na podporu subjektov, ktoré uskutočňujú verejne prospešné činnosti a výdavky na podporu súkromného podnikania prospešného pre kraj
- j) iné výdavky uskutočnené v pôsobnosti kraja (dary a príspevky na sociálne alebo iné humanitné účely)

Rok	Výdavky (ml. Kč)
2012	140,81
2013	138,88
2014	143,89
2015	161,16
2016	155,59
2017	172,56
2018	205,72
2019	232,71
2020	267,4
2021	283,4

Tabuľka 3 – Výdavky samosprávnych krajov v Českej republike od roku 2012
Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov Štátneho záverečného účtu Českej republiky

V tabuľke možno pozorovať, že najvyššiu výšku výdavkov zaznamenali samosprávne kraje v roku 2021 a to v hodnote 283,4 mld. Kč. Na druhej strane najnižšiu výšku výdavkov možno pozorovať v roku 2013 a to v hodnote 138,88 mld. Kč.

Graf 2 – Vývoj výdavkov samosprávnych krajov v Českej republike 2012-2021
Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov Štátneho záverečného účtu Českej republiky

V grafe možno pozorovať vývoj výdavkov samosprávnych krajov počas jednotlivých rokov. S výnimkou roku 2013 a 2016 sa každoročne zvyšovali výdavky regionálnej samosprávy a najvyššiu hodnotu dosiahli v roku 2021. Každoročné zvyšovanie výdavkov bolo umožnené najmä rastom príjmov.

Rok	Prebytok/Schodok (mld. Kč)
2012	-4,21
2013	-0,04
2014	2,57
2015	-0,39
2016	12,72
2017	9,09
2018	0,08
2019	5,83
2020	5,03
2021	7,90

Tabuľka 4 – Prebytok/schodok hospodárenia samosprávnych krajov v Českej republike
Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov Štátneho záverečného účtu Českej republiky

Tabuľka ukazuje, že samosprávne kraje hospodárili za posledných 10 rokov prevažne z prebytkovým výsledkom hospodárenia. Schodok výsledku hospodárenia bol zaznamenaný v roku 2012 (-4,21 mld. Kč), 2013 (-0,04 mld. Kč) a 2015 (-0,39 mld. Kč). Najvyšší prebytok hospodárenia bol zaznamenaný v roku 2016 a to v hodnote 12,72 mld. Kč. Najmenší prebytok bol zaznamenaný v roku 2018 a to v hodnote 0,08 mld. Kč (82 mil. Kč). V roku 2021 hospodárili kraje s prebytkovým výsledkom hospodárenia. Prebytok dosiahol hodnotu 7,9 mld. Kč. Na základe údajov z tabuľky možno konštatovať, že samosprávne kraje sú zodpovedné pri nakladaní so svojimi financiami a zbytočne sa nezadlžujú.

Záver

Regionálna samospráva je nevyhnutnou súčasťou rozvoja regiónov v modernom demokratickom štáte. K hlavným cieľom regionálneho stupňa samosprávy patrí najmä rozvoj územia a uspokojovanie potrieb obyvateľov. Fungovanie a inštitucionálne zabezpečenie regionálnej samosprávy však nemusí byť v jednotlivých krajinách rovnaké. Rozdiely vo fungovaní a inštitucionálnom zabezpečení možno pozorovať aj medzi Slovenskou republikou a Českou republikou. V článku sme sa venovali rozdielom vo fungovaní regionálnej samosprávy na Slovensku a v Česku. V neposlednom rade bola predmetom článku aj analýza financovania a hospodárenia samosprávnych krajov v Českej republike.

Hlavné rozdiely možno pozorovať najmä vo volebnom systéme. V Českej republike sa uplatňuje systém pomerného zastúpenia a na Slovensku sa používa väčšinový volebný systém. Systém pomerného zastúpenia zároveň znemožňuje v Česku kandidovať nezávislým kandidátom. V prípade orgánov samosprávneho kraja možno pozorovať rozdiel v kompetenciách. Napríklad ide o možnosť českých krajských zastupiteľstiev predkladať návrhy zákonov poslaneckej snemovni a predkladať návrhy na zrušenie právnych predpisov Ústavnému súdu ČR. Na Slovensku túto kompetenciu krajské zastupiteľstvá nemajú. Dovolíme si tvrdiť, že slovenský zákonodarca by mal uvažovať o možnosti rozšíriť právomoci krajského zastupiteľstva o takúto kompetenciu nakoľko majú bližšie k občanom a lepšie poznajú ich potreby.

Rozdiel možno pozorovať aj pri predsedovi samosprávneho kraja respektíve hejtmanovi. Najväčší rozdiel spočíva v spôsobe voľby. Český hejtman je volený zastupiteľstvom a predseda samosprávneho kraja na Slovensku je volený vo voľbách obyvateľmi kraja. Z daného vyplýva, že predseda kraja má na Slovensku oveľa silnejšie postavenie ako hejtman v Českej republike. Je na mieste polemika či by slovenský zákonodarca nemal začať uvažovať o zmene spôsobu voľby predsedu samosprávneho kraja keďže sa domnievame, že hlavné slovo pri správe kraja by malo mať zastupiteľstvo. Pri súčasnom nastavení sú oba orgány rovnocenné a nie je medzi nimi vzťah nadriadenosti a podriadenosti čo môže viesť k určitým sporom, ktoré by mohli mať negatívny dopad na správu kraja.

V prípade financovania je potrebné podotknúť, že samosprávne kraje v Česku mali za posledných desať rokov vo väčšine prípadov prebytkový rozpočet čo poukazuje nato, že ich hospodárenie funguje tak ako má. Iba v rokoch 2012, 2013 a 2015 bolo hospodárenie krajov schodkové. Možno konštatovať, že regionálne samosprávy sa snažia rozumne hospodáriť so svojimi financiami a dbajú nato, aby sa nezadlžovali.

Tento článok odporúča na publikovanie vo vedeckom časopise Mladá veda:

doc. JUDr. Mgr. Michal Jesenko, PhD.

Použitá literatúra

1. ALMAN, T. 2015,. Územná samospráva a tvorba práva v kontexte dozoru prokurátora. In: *Územná samospráva a tvorba práva*. Košice: UPJŠ v Košiciach, Fakulta verejnej správy. ISBN 978-80-8152-384-7
2. BOHÁČ, R. 2013. *Daňové príjmy verejných rozpočtů v České republice*. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2013. 332 s. ISBN 978-80-7478-045-5.
3. HORZINKOVÁ, Eva a Vladimír NOVOTNÝ, 2013. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. vyd. 3. Plzeň: Aleš Čenek. ISBN 978-80-7380-459-6
4. KADEČKA, S. 2003. *Právo obcí a krajů v České republice*. Praha: C.H.Beck. ISBN 80-7179-794-4
5. KLIMOVSKÝ, D. 2010. *Samosprávy v EÚ : Česká republika* [online]. [cit. 28. februára 2023]. Dostupné z : http://archiv.vlada.gov.sk/krajina/data/att/24361_subor.pdf
6. KOPECKÝ, M. 2010. *Právní postavení obcí a krajů: základy komunálního práva*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7357-561-8
7. PROVAZNÍKOVÁ, R. 2009. *Financování měst, obcí a regionů*. Praha : Grada publishing, a. s., 2009. 304 s. ISBN 978-80-2472-789-9
8. SVOBODA, K. 2003. *Zákony o územní samosprávě (texty zákonů s výkladem)*. Praha: EUROUNION. ISBN 978-80-7317-017-2
9. TOMÁŠKOVÁ, E. 2006. *Veřejné finance*. Brno : Masarykova univerzita, 2006. 115 s. ISBN 80-210-4177-3
10. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky v znění pozdějších předpisů
11. Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
12. Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov
13. Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích v znění pozdějších předpisů
14. Zákon č. 130 /2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů.
15. Zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu a změně některých zákonů
16. Zákon č. 302/2001 o samosprávě vyšších územních celků v znení neskorších predpisov
17. Zákon č. 180/2014 o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov
18. Zákon č. 250/2000 Sb. zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů v znění pozdějších předpisů
19. Štátne záverečné účty ČR, 2012. *Veřejný sektor/státní rozpočet/ plnění státního rozpočtu*. [online]. [cit. 28. februára 2023]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu>

Mladá veda

Young Science

ISSN 1339-3189